

Pyhäjärvi

Maanantai 24. syyskuuta 2007

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 9 52. vuosikerta

Koulupiirin 130-vuotisjuhla sai suuren yleisön

Pyhäkylän koulupiirin 130-vuotisjuhla ja samalla koulupiirin kirjaparin julkistamislaisuus keräsi Vammalaan sankan yleisön: väkeä 1.9. pidetyssä juhlassa oli reippaat 250 henkeä. Runas yleisömäärä oli hyvä kiitos ja kunnianosoitus sille suurelle työlle, mitä kahden kirjan tekeminen oli työryhmiltään vaatinut.

Myös juhlatilaisuuden ohjelman eteen oli nähty paljon vaivaa. Mukava pieni yksityiskohta oli se, että jokainen tulija sai rintaansa nimilapun – eipä sitten tarvinnut tuntemattomien ja jälkipolvien arvuutella, kenen kanssa keskusteli.

Ruokailun jälkeen juhlan tunnelmaa viritti filmi Muistojen Pyhäjärvi. Reino Tenkanen kuvaamaan materiaaliin pohjautuva esitys väläytti, miltä Vpl.Pyhäjärvellä näytti vuosina 1939-1944.

Juhlan juonosta vastasi kanttori Riitta Hirvonen, Pyhäkylän koulun opettajapari Emil ja Meritta Korhosen tytär. Luvassa oli laulun, musiikin, muistelujen ja tervehdyksen täyttämä juhlapäivä.

Kaunista Vpl.Pyhäjärveä kirjat, osa I Pyhäkylän koulutie 1877-2007, ja osa II Juurillaan ja maailmalla, oli peitetty vihreällä veralla.

Kirjoja peittävä karjalaisen naisen käsityötaidoista näyte oli aikanaan evakkotaipaleelle lähdössä jäänyt kesken; peitteessä oli vielä ruostunut neula lankoineen. Kangas oli ollut unohduksissa 50 vuotta, ja löytynyt sitten sattumalta.

Entiset koululaiset Irma Karppanen ja Sirkka Mattila saivat kunnian nostaa kankaan kirjoja verhoamasta. Pyhäjärveläisjuurisen Ulla Pohjolan ohjaamat seurakunnan pienet esikoululaiset lauloivat ja toivat kukkakimput kirjapöytä.

Sen jälkeen oli kirjatyöryhmien vetäjien aika esitellä odotetut teokset. Toivo Hinkkasen esitteli kakkososan, Kauko Hinkkasen ensimmäisen.

Kauko Hinkkasen pyysi kuulijoita heittäytymään yhteiselle mielikuva- ja aikamatkalle Pyhäkylän koulutielle. Hän johdatti yleisön 1800-luvun puoliväliin kansakouluasetuksen alkuaikoihin – asetuksen edelläkävijänään toimi Suomen kansakoulun isäksi kutsuttu Uno Cygnaeus.

Viipurin läänin kuvernööri, kenraali Christian Teodor Oker-Bom toimi kansakoululaitoksen puolestapuhujana ja teki pitäjissä kiertomatkoja kannustaan kuntalaisia kansakoulujen rakentamiseen. Pyhä-

järven vuoro oli syyskuussa 1870.

– Kuvernöörin vierailun jälkeen alkoi kiivas pohdinta pyhäjärveläisten talonpoikien keskuudessa. ”Kukas ne työt tekkyö, jos kaikist koulutettaa herro!”, kertoi Hinkkasen silloista pohdintaa.

Mutta siemen jäi itämään ja seitsemän vuoden kuluttua kuvernöörin vierailusta avattiin Pyhäjärven ensimmäinen kansakoulu, Pyhäkylän kansakoulu 1. syyskuuta 1877.

Kansakoululaitoksen laajenemisen myötä Itä-Suomi sai oman seminaarin Sortavalaan vuonna 1880. Talonpoikaissäädystä kuului edelleen epäilyjä hankkeen tarpeellisuudelle, ja Cygnaeus joutuikin seminaarin vihkiäispuheessaan toteamaan:

”Wielä nytkin kuuluu toisinaan sanottavan kansakouluja ei ainoastaan hyödyttömiksi, koska ilman niitä on tähänkin asti tultu toimeen, vaan vieläpä päinvastoin vahingolliseksi, koska ne muka kasvattavat puolierhoja ja puoliryökkinöitä.”

Mutta koululaitos lähti juurtumaan, ja sinnitteli eteenpäin myös sortovuosien venäläistämisyörikyksien aikaan. Sitten maa itsenäistyi, ja tuli vuoden

Kauko Hinkkasen (vas.) ja Toivo Hinkkasen helpotuksen päivä: kirjat ovat valmiit ja suuri urakka apujoukkojen kanssa takana.

Toivo Hinkkasen pojan Jorman perheestä tyttäret Sanna (vas.) ja Sivi sekä vaimo Taina tutkailevat vastavalmistunutta. Aina oli ukki tietokoneen ääressä, kun siellä kävi kylässä, kertoo isoisänsä kirjanteossa auttanut Sanna.

1918 sota. Itsenäisyyden alkutaival oli vaikeaa aikaa. Pyhäjärvelle oli rakennettu jo useampia kouluja, ja lisää oli tehtävä taloudellista vaikeuksista huolimatta.

– Taubilan kartanon uusi omistaja Karl Fazer oli merkittävä yhteiskunnallinen vaikuttaja ja vastuunkantaja – myös koulun joh-

tokunnan jäsenenä.

– 1920-luku oli myös järjestäytymisen vuosikymmen. Tätä kuvaavat muun muassa Lotta Svärd-yhdistyksen perustaminen. Myös marttojen toiminta aktivoitui, ja Mannerheimin lastensuojeluliiton lausuttuun synnyinsanant.

Ensimmäiset luokkakuvat ilmestyivät 1920-luvulla.

– Se oli suuri työllistäjä kirjoja tehdessä, kun kuvien henkilöille haettiin ni-

mä, toteaa Kauko Hinkkasen.

Hän kuljetti kuulijakuntaa edelleen Pyhäkylän maimemissa ja tapahtumissa aina sotavuosiin asti. Sotien aikana koulu oli vuoroon niin reserviläisten käytössä kuin kunnan asioita hoitavan esikunnan ja siivousryhmän tukikohtana. Koulussa toimi jatkosodan aikana myös kenttäsaaraala sotilaita ja siviilejä varten.

Juhlan lopuksi päästiin jonottamaan oma kirja.

Jatkuu sivuilla 2-3

24. syyskuuta 2007

Karjalaseurat toimivat

Pyhäjärveläiset toimivat varsin ahkerasti nyt jo 60 vuoden ikään ehtineissä karjalaisseuroissa. Jo 1940 perustettu Karjalan Liitto piirijärjestöineen ja eri toimikuntineen ja työryhmineen on kuluneiden vuosikymmenien aikana tehnyt karjalaisen kulttuurin hyväksi mittaanattoman arvokasta työtä.

Seurojen perustamisen alkuvuosina pohdittiin yhteisesti miten korvasasiat ja jälleerakennuskausi saadaan parhaiten vietyä läpi. Pohdiskelun aiheen oli myös karjalaisen väestön sopeutuminen uusille asuinsijoille. 1950-luvulle päästessä elämä uusilla kotiseuduilla oli jotenkuten saatu alkuun.

Meille juuri ennen sotaa tai evakkovaiheen aikana syntyneiden vanhemmat eivät useinkaan ehtineet tai halunneet muistella sodan ajan tapahtumia. Heillä oli kiire päästä uuden elämän alkuun. Useilla pyhäjärveläisten asuttamilla alueilla osattiin arvostaa karjalaisia väestöä. Niinpä uusille asujille annettiin mahdollisuus osallistua niin kunnalliseen, seurakunnalliseen kuin monien liikkeiden ja aatteellisten yhdistysten toimintaan. Monessa kunnassa istui valtuuston puheenjohtajana pyhäjärveläinen mies. Viime vuosikymmeninä niin Karjalan Liitto kuin sen jäsenseuratkin ovat keskittyneet karjalaisen kulttuurin esille tuomiseen ja sen säilyttämiseen. Moni seura on saanut jäsenikseen myös ei-karjalaisia syntyperää olevia jäseniä. Monet tavat ja kulttuurin muodot on omaksuttu niin satakuntalaiseen kuin hämäläiseenkin kotiin.

Vuosittain eri puolella Suomea pidettävät Pyhäjärvi-juhlat ovat paikkakunnan karjalaisyhteisölle aina suuri voimainkoetus. Monesti jo hiipumassa olevaan toimintaan on osittaisen pakon sanelemana saatu uutta toimintatarmoa. Juhlien ansiosta entinen kotikuntamme Vpl. Pyhäjärvi esittellään paikkakuntalaisille varsin perusteellisesti. Vastavuoroisesti juhlapaikkakunnan kunnallinen ja seurakunnallinen toiminta tulee hyvin esille. Myös paikkakunnan liikelaitokset ovat ilahduttavasti mukana juhlaohjelmassa.

Miten tästä sitten eteenpäin? Karjalan Liiton toimesta kierretään parhaillaan eri piirejä ja pidetään tarinakahviloiden muodossa toiminnan suunnittelua yllä. Tarkoituksena on suunnitella ja kehittää toimintatapoja aina vuoteen 2020. Tavoitteena on ohjata tekemistä ja yhdessä suunnitellen ja yhdessä tehden päästä haluttuun tavoitetilään.

Karjalan Liiton seuraava liittokokous on keväällä 2008. Silloin kenttäväki hyväksyy päätöksiä tulevaisuutta varten. Liittokokouksessa valitaan myös liiton puheenjohtajisto ja liittovaltuusto seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Meillä kaikilla pyhäjärveläisillä toimiessamme karjalaseurojen jäseninä on mahdollisuus omalta osaltamme vaikuttaa miltä karjalaisuus näyttää 2020. Menkäämme siis innolla mukaan toimintaan ja kun meidän vanhenevien aika on siirtä seurojen johtotehtävistä sivuun, tärkeä velvollisuutemme on huolehtia siitä, että nuoremmat jatkavat työtämme.

REINO ÄIKIÄ
Karjalan Liiton liittovaltuuston jäsen

Karjalan Liiton Satakunnan piirissä järjestetyssä suunnittelutilaisuudessa eri seurojen edustajat jaettiin ryhmiin. Pyhäjärveläisistä samaan ryhmään sattuivat Yrjö S. Kaasalainen Harjavallasta (kolmas vasemmalta) ja Kalevi Matikainen Eurajoelta (toinen oikealta). Taustalla Satu Hallenberg Karjalan Liitosta valvoo tilannetta.

Pyhäkylän koulupiirin kirjasarja ensi esittelyssä

Kirjat julkistettiin Pyhäkylän kansakoulun 130-vuotisjuhlassa Vammalassa 1.9. Neljän vuoden tiivis yhteistyö oli nyt valmiina. Kirjojen alkuunpanija eli primus motor oli Toivo Hinkkanen ja hän toimi myös kirjatoimikunnan puheenjohtajana.

Kirjasarjan ensimmäinen osa **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä osa I Pyhäkylän koulutie 1877 – 2007** oli toimittanut **Kauko Hinkkanen** ja osa **II Juurillaan ja maailmalla** sisälsi koulupiirin Iivaskansaaren, Larjavan, Orolan, Pyhäkylän ja Valkemäen asukkaiden henkilömatrikkelin jälkipolviin alkaen Pyhäjärveltä tähän päivään. Tämän teoksen toimitti **Toivo Hinkkanen**.

Kirjojen ensimmäisessä osassa kerrotaan Pyhäjärven kirkonkylän Pyhäkylän synnystä, mutta myös Pyhäjärven pitäjän historiaa, niin sen taloudellisista, aatteellisista ja hengellisistä yhteisöistä, jotka eivät rajoittuneet pelkästään Pyhäkylään ja sen henkilöihin. Aikaisempiin historian tietoihin oli nyt saatu runsaasti uutta tietoa ja lisäväriä antoivat ihmisten henkilökohtaiset muistot ja haastattelut.

Pyhäkylän kansakoulu oli 67 vuoden aikana Pyhäjärvellä kokenut monenlaisia muutoksia. Asiatekstin ja luetteloiden seassa opettajien ja oppilaiden omakohtaiset muistot tekivät toiminnot eläviksi. Ja muutoksista kertoivat myös ihant koulun luokkakuvat aina 1920-luvulta alkaen. Ensimmäisessä kuvassa opettajalla ja oppilailla ei ole hymyn häivääkään, vaan kameraa tapitetaan todella

Kirjat paljastivat päivänvaloon Sirkka Mattila (vas.) ja Irma Karppanen.

totisina. Vuosien myötä ilmeet vapautuvat ja asusteet muuttuvat.

Aikamatka koulutiellä nostaa esiin sota-ajat, evakkoonlähdöt ja paluun takaisin kotiin ja monien, monien henkilökohtaiset muistot olivat todella koskettavaa luettavaa. Sodan jälkeen pyhäkyläläisten koulutie jatkui uusilla asuinsijoilla. Viime vuosien ja tämän päivän yhdistäviä asioita niin pyhäkyläläisillä kuin muillakin pyhäjärveläisillä ovat kotiseutumatkailu ja sukututkimukset, jotka teoksessa nousevat esille. Kirjassa esitellään myös Valamon ja Konevitsan luostarit.

Kirja oli ulkoisesti helppo luettava. Tekstin ja kappaleiden jaottelu väljä, valokuvat selkeitä. Se, että erittäin tarkka lähdeaineisto oli jokaisen tekstikappaleen lopussa eikä kirjan takana oli hyvä ratkaisu. Erittäin huolella tehty kirja. Teos on kooltaan iso A-neljän arkkikokoa ja sivuja on 230 ja sen olisi luultu

riittävän jo yhdeksi koulupiirikirjaksi, mutta lisää oli jatkossa.

Osa kakkosessa Juurillaan ja maailmalla luetaan kaikki Pyhäkylän koulupiiriin kuuluvien kylien ihmisten henkilötiidot jälkipolviin. 500-sivuinen teos on vaatinut todella valtavan työ määrän. Näin tarkka henkilömatrikki on ensimmäinen Pyhäjärven kyläkirjojen joukossa.

Teoksen alkuosassa esitellään Pyhäjärven keskeistä osaa kirkonseutua. On selvitys kirkosta ja kirkkoesineistä. Ensi kertaa on nyt selvitetty tarkalleen kirkon palo ja sitä edeltävät tapahtumat. Tämä pyhäjärveläisiä askarruttanut tapahtuma ei ole enää valkoinen läiskä historiassamme ja hyvä niin.

Henkilöiden nimiluettelo on valtaisa, yhteensä 6000 nimeä, ja valokuvia 1500. Useimmista perheistä on lyhyt esittely valokuvineen ja jälkipolviin luet-

telo. Toisista taas pelkkä rivi-ilmoitus. Ja se on selvää, että kaikkia ei ole tavoitettu ja monet siirtyneet jo ajasta pois. Nimi ja henkilötiidot Pyhäkylän koulupiirin alueella asuneista ovat silti jokaisesta.

Kummassakin teoksessa on leveät sivumarginaalit ja sitä oli käytetty hienosti hyväksi. Marginaalissa oli muresanoja, valokuvia, runoja ja tapahtumiin ja henkilöihin liittyviä erikoistietoja.

Kirjojen kansikuvat ovat ”kaunisti Pyhäjärveä” ja kakkososassa on kansien sisäsiivuilla kartat, joihin oli merkitty jokainen koulupiirin talo.

Pyhäkylän koulupiirin kirjatoimikunta avustajineen on saanut puheenjohtajansa Toivo Hinkkanen johdolla aikaan piristävästi erilaisen kyläkirjaparin. Koulumaailman arvostuksella tulos on kiitettävä, josta sydämelliset onnitte-
lut.

SALME RINTALA

Äetsä otti taas kyykkävoiton

Huittisten, Vammalan ja Äetsän joukkueet ottivat kyykän pelussa mittaa toisistaan. Äetsän joukkue ties monenko kerran voitti turnauksen kahdella voitollaan. Hyvänä kakkosena oli Vammala lyötyään selkeästi Huittisten. Ottelun päätteeksi käytiin yhteiseen kuvaan. Ylhäällä Äetsän voittajajoukkue, alhaalla oikealla Vammalan joukkue ja vasemmalla Huittisten joukkue.

Riitta Hirvosen opettajaisä oli pelastanut mm. vanhan lasten laulu- ja leikkikirjan evakkoon.

Kantorikuoiksi ristityssä kokoonpanossa esiintyivät Riitta Hirvonen (vas.) Laina Tenkanen-Poikkeus, Hannu Tenkanen, Siina Hirvonen, Henriikki Tenkanen, Jussi Hirvonen ja Maria Kahilakoski.

Maria Kahilakoski (vas.) ja Johanna Wahl innostuivat puhumaan karjalaisuudesta. Heidän isänsä Sem Wahl oli Pyhäjärvellä kappalaisena vuodet 1929-34. Äitinsä oli Antreasta, isä syntyi Tyrväältä. Vaikka Maria on syntynyt Kouvolassa 1942, tulee puheessa välillä esiin siet ja miet. – Kotona äidin ja isän luona vieraili paljon karjalaisia, ja heidän puheitaan kuunteli mielellään. Ja karjalanniirakat ovat ehdotonta herkkua, niistä ei pääse ohi. Vuonna 1925 syntynyt Johanna Wahl arvelee, että sisarusten luonteisiinkin on tarttunut karjalaisista iloisuutta ja optimistisuutta. Johanna asuu nykyisin Hyvinkäällä, Maria Valkeakoskella.

Kirjataloissa yli tuhat henkeä

Toivo Hinkkanen kertoili kirjan kakkososasta lupsakkaaseen karjalaiseen tyyliin, ja murteella tietty. Hinkkanen totesi, että hanke aloitettiin yli kolme ja puoli vuotta sitten, ja vähitellen mukaan tuli ”yhä uusia naisia ja miehiä, vanhoja ja nuoria. Eivät mahu yhtie tuhantie ne, jotka tavat tai toisella o asias olliet liikkii”. Kiihosta hän antoi myös siitä, että kirjoja oli innokkaasti varattu etukäteen, mikä antoi niiden tekoon rahoitusta.

Juurillaan ja maailmalla -kirjasta hän poimi esimerkiksi erään Annan tarinaa evakkomatkalle lähdistä:

”Isä oli sodassa ja Annan oli kolmen pienen lapsen kanssa lähdistävä evakkoon vuoden pimeimpään aikaan. Vanhin, 5-vuotias, oli sidottu liekaan äidin vyötärölle katoamisvaaran takia, seuraavaa, puolitoistavuotiaista oli kädestä pitäen talutettava, nuorin puolivuotias oli sylilapsi. Ohjeiden mukaan oli mainittu seurueen otettava äidin selässä kannettavaan reppuun kolmen päivän muona ja lapsille vaihtovaatteita tarpeellinen määrä. Hälytyskäsissä lähtövarusteluihin annettiin aikaa tunti – uhlala, että perääntymistiet voivat katketa”.

– No, kirjast suotta sit

lukkii lissää, mite tuo äskeinen seurue selvis.

Evakkojen suurista vaikeuksista, pienistä iloista, vastaanottajien kovuudesta ja lähimmäisenrakkautesta hän kertoi esimerkin: ”Niinkö tiäl Tyrvääli yhdes talos. Ens ilmoitettiin: Meil ei oteta evakko. Ku määrättiin ni sit tul tieto: – Talost ei sit anneta mittiä. Mut mites käi? Kuukaave kuluttuu kaik talos ol evakko käytettäväs. Näi se ihmise miel voip muuttuu”.

Hinkkanen uskoi, että vastajulkistetut teokset eivät ole mikään romaani, joka kerran luetaan ja laiteaan sitten kirjahyllyyn. – Mut ei tieä uo mikkiä tieteellinen tevoskuu. Tiä on hyvi havainnolline tarina siint, mitä yhe koulupiiriin ihmisiin elämää o sisältynyt usjemma sua vuove aikaan ja ain tähän päivie ast.

Kun kirjojen kappaleet oli luovutettu Vammalan seurakunnan ja kunnan edustajille, pääsi suuri yleisö vihdoinkin lunastamaan omat kappaleensa, ja tungostahan siinä tuli.

Toivo Hinkkanen sai iloita:

– Kirja on muisto siitä, joka oli, jota ei ole – ja joka kuitenkin on.

Vanhat virret ja koululaulut heräsivät henkiin

Paljon laulua ja musiikkiesityksiä sisältänyt ohjelma herätti vanhat virret ja koululaulut henkiin. Ns. kantorikuo; kuuden hengen kööri lauloi muun muassa opettajan virren ”O paras paimen” – saman, joka oli esitetty vuonna 1877 Pyhäkylän koulun vihkiäisissä tasan 130 vuotta sitten. Yhteislauluihin kuului monille tuttu koululaulu ”Koska meitä käsketään”, sekin peräisin 1800-luvun lopulta. Säestyksistä huolehti pianonsoitonopettaja Maria Kahilakoski, Pyhäjärven kirkon kappalainen Sem Wahlin tytär.

Riitta Hirvonen kertoili entisajan koulutavoista ja koulukurista, jota nyt vain voidaan naureskella Suomi-filmejä katsoessa.

– Mutta koulussa oli ankara kuri, vielä 1940-luvulla opettaja sai nuhdella oppilaan käyttäytymistä myös koulun ulkopuolella.

Hän kertoi isänsä, opettaja Korhosen pelastaneen sodan jaloista paljon Pyhäkylän koulun asiapapereita – sen ansiota oli, että päästötodistukset olivat saatavissa sodan jälkeen.

– Isä ehti myös pakata

sotilaiden viimeiseen kuormaankoulun seinäkellon ja kaksi ompelukonetta: toinen oli koulun, toinen meidän perheen.

Juhlatilaisuuden hartauden piti pastori Mirja Tenkanen. Hän totesi, että koululaitoksen synty on ollut vertaansa vailla oleva kivi-jalka suomalaisessa yhteiskunnassa. Asiaa edesauttoi niin papisto kuin edistyskellinen maatalousväestö.

Pastori Tenkanen omat juuret ovat Pyhäjärvellä: vanhempansa Helvi Heikkonen ja Toivo Tenkanen oli viihitty Pyhäkylän uudella koululla, joka oli rakennettu 70 vuotta sitten. Kotiseutumatkoin Mirja Tenkanen katsoi virittävän uutta pyhäjärveläisyyttä.

– Näin meillä muualla syntyneilläkin on jo oma muistojen Pyhäjärvi.

Pyhäjärvi-Säätiön tervehdyksen ja kiitokset kirjojen teosta juhlaan toi Antero Pärssinen.

– Nämä teokset ovat merkittävä lisä Pyhäjärven historiaan.

– Toivottavasti päivänvaloon saadaan kirjat vielä niistäkin koulupiireistä, joista ne puuttuvat.

Kirjanjulkistamistilaisuuteen saapuivat sisaruskerukset Erja Virolainen Huittisista ja Päivi Virolainen Turusta. Vanhempansa Mailis, o.s. Nokelainen ja Veikko Virolainen Pyhäjärveltä. Vanhempien kotiseutuun he ovat myös käyneet tutustumassa. – Ja murre piti kotia karjalaisena, sisaruskerukset kertovat.

Lehden entisen päätoimittaja Kauko Hämäläisen leski Eeva Hämäläinen (vas.) odotti kirjanjulkistamista yhdessä Sylvi Hyvösen sekä Sirpa Kiikan ja Riitta Mustalahden kanssa.

Tittleistä paras: koululainen Pyhäjärveltä

Elokuvaneuvos Kari Uusitalo puheli juhlassa muistetaan Pyhäjärveltä, jossa hän on viettänyt elämänsä ensimmäiset kuusi vuotta.

Hänen vanhempansa olivat muuttaneet Pomarkusta Pyhäjärvelle vuonna 1929: isä kunnan maatilojen hoitajaksi, ja äiti kun-

nalliskodin johtajaksi. Neljä vuotta myöhemmin Kari Uusitalo syntyi.

– Näin olen kulttuuriperimältäni tiukasti kankekselainen ja pyhäjärveläinen, vaikka isän juuret olivat Satakunnassa ja äidin Uudellamaalla.

Impi Toivianen pitämään kiertokouluun Uusitalo kertoi menneensä viisivuotiaana, ja otti homman uusiksi vuotta myöhemmin, ja sai sitten kiertokoulusta todistuksenkin. Ylioppilaaksi kiertokoululainen pääsi Porin lukiosta vuonna

na 1953 – ja joutui kerran ulosheitetyksi luokasta, kun opettaja luuli puheet kiertokoulusta pilapuheiksi.

Pyhäjärveltä Kari Uusitalo sanoo kantavansa mukavia muistoja.

– Sadetta en muista sieltä ollenkaan. Lapsuus oli onnellinen, vaikka se saikin tylyn lopun 1939. Muistan, kun Pöyhölästä sotilait polkivat pyörillä kohti rajaa.

Tittleistä ja oppiarvoistaan huolimatta elokuvaneuvos esittäytyi mielellään:

– Koululainen Pyhäjärven Pyhäkylästä.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Kari ja Anita Uusitalo.

Aino Pöyhönen ojensi lahjakirjat Vammalan seurakunnan ja kunnan edustajille. Vastaanottajina pastori Mirja Tenkanen sekä kaupunginhallituksen jäsen Merja Luukkanen että kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja Pentti Kukko.

Rakkaamme

Maria Pärssinen
o.s. Savolainen
s. 28.06.1912 Vpl. Pyhäjärvi
k. 25.08.2007 Orimattila

Syvästi kaivatun
Pirkko ja Jaakko perheineen
Irma perheineen
Raimo perheineen
Markku perheineen
sukulaiset ja ystävät

*Ja niin enkeli tarttui
hänen käteensä ja sanoi:
"Tule, minä vien sinut kotiin."*

Äitimme on siunattu läheisten läsnä ollessa. Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Onni Johannes Koppanen
s. 22.3.1919 Pyhäjärvi VPL Enkkuan kylä
k. 17.8.2007 Riihimäki

*On ajaton avaruus
arjesta irronnut ikuisuus,
on rauha, hiljaisuus.*

Rakasta isää ja pappaa kiittäen ja kaivatun
omaiset, sukulaiset ja ystävät

Siunattu läheisten läsnä ollessa.
Kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Urho KARVANEN
* 22. 12. 1932 Pyhäjärvi Vpl
† 16. 8. 2007 Tampere

*Kun yhdessä matkaan lähdettiin,
oli nuoruuden kultainen aika.
Vuodet vierivät, yhdessä kuljettiin,
me tyynet ja myrskyt koettiin.
Nämä kaikki nyt muistoissa yhteen liitän,
sinua rakkaani kaikessa muistan ja kiitän.*

Ritva
Isää ja pappaa kaivatun
Joni perheineen
Rami perheineen
sukulaiset ja ystävät

Siunattu läheisten saattamana.
Lämmin kiitos osanotosta suruumme.

vpl. Pyhäjärvi

Tauno Oreniukselta syntyneitä runoja

Pyhäjärveläisten kirjojen luetteloon on toki lisättävä Vpl. Pyhäjärven Rotjanlahdesta 1930 syntynyt Tauno Orenius.

Hän on pitkän linjan harastelijarunoilija, jolta on vuosien mittaan omakustanteena ilmestynyt peräti 11 kpl niistä viimeisin "Onnellinen perhe" v. 2007.

Ensimmäinen runokokoelma "Ajatuksia elämästä" ilmestyi 1997, "Ajatuksia vuosien saatossa" 1998, "Ajatuksia rakkaudesta" 1999 ja tästä eteenpäin onkin sitten tahti ollut kirja ja vuosi.

Jo Oreniuksen varhais- tuotannossa esiintyvät romantiikka, toivorikkaus ja usko Korkeimman johdattuksesta ovat säilyneet kan-

tavina voimina. Luonto ja vuodenaikojen näkymät ovat olleet myös usein aiheina Oreniuksen runoissa.

Ihmisten, elämän ja ajan tarkkailu ovat antaneet eniten virikkeitä viime vuosien runoihin. Rinnalla ovat vahvistuneet hengellisyys ja Jumala.

Näistä aineksista on syntynyt kauniita, ryhdikkäitä ja määrittäviä runosäkeitä.

Esimerkkinä Tauno Oreniuksen uudesta runokokoelmasta runo "Auttava mieli":

Auttava mieli
neuvova kieli.
Vaivoista selvittää
ystävää elvyttää.

Luottamus kasvaa
tulevaisuutta avaa.
Miellyttäviin hetkiin
toistuviin retkiin.

Uskon varmuus
elämisen uutuus.
Iloisuutta säteilet
läheisiäsi syleilet.

Palvelun mielessä
ravinteita kielessä.
Terveyden voimaksi
menestyksen tarmoksi.

Kiitoksin ylistys
levon pyhitys.
Siunattuun eloon
lahjakkaaseen oloon.

Rakkaamme Toini Kiuru

o.s. Jalava

* 28.03.1922 Vpl. Pyhäjärvi
† 19.08.2007 SatKS

Kiittäen ja rakkaudella muistaen
Tuula ja Antti
Heli

Arto ja Mari

Antero ja Hilikka

Elina ja Ville

Päivikki ja Timo

Timo ja Irmeli

Katja ja Sauli

Katariina ja Jari

Emilia ja Erik

Janne ja Katja

Roni ja Julie

Markku

Jukka ja Pirjo

Tommi

Anu ja Mikko

Jussi ja Sanna

Jaana

Niklas

Sukulaiset ja ystävät

*Soi tempelin kellot hiljaa
yli kesäisen kirkkomaan.
Sinne saatoimme äidin rakkaan
isän vierelle nukkumaan.*

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa
Huittisten kirkossa. Lämmin kiitos osanotosta.
Kiitos Kuninkaiden Vanhainkodin henkilöökunnalle
Äitimme hyvästä hoidosta.

Rakkaamme

ESTER LANKINEN

s. 19.8.1925 Vpl. Pyhäjärvi
k. 14.8.2007 Tampere

Kiittäen ja kaivatun
Omaiset ja ystävät

*Herra on minun paimeneni,
ei minulta mitään puutu.
Viheriäisille niityille
Hän vie minut lepäämään,
virvoittavien vetten tykö
Hän minut johdattaa.*
Ps. 23

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa
1.9.2007 Virroilla.

Kirkonsanoma

Lähimmäisyys – rakkautta ja huolenpitoa niin omista kuin naapuristakin

Kuluneen kesän rippikoulu on pidetty. Rippileirin ja konfirmaatiomessun muistot ja tunnelmat risteilevät vielä mielessä tuoreina ja innostavina. Kuinka hienoa onkaan vuosi toisensa jälkeen katsella nuorten energistä menoa ja kuunnella heidän toivorikkaita ja tulevaisuuteen suuntaavia ajatuksiaan.

Lähimmäisen sunnuntai sattui konfirmaatiomessumme kohdalle. Evankeliumiteksti kertoi laupiaan samarialaisen tarinan. He, joiden odotettiin auttavan väkivallanteon uhriksi joutunutta lähimmäistään, eivät auttaneet. Sen sijaan toisarvoisena kansalaisena pidetty, hän, jolta ei mitään odotettu, auttoi parhaalla mahdollisella tavalla.

Monet ovat kohdanneet niin henkistä kuin fyysistäkin väkivaltaa elämässään, jopa omassa perheessään. Jos lapsi tai nuori joutuu elämään pitkään tällaisessa ympäristössä, hän helposti siirtää nämä käyttäytymismallit aikanaan omaan perheeseensä ja ihmisuhteisiinsa. Kynnys puuttua tällaiseen ulkopuolelta käsin on suuri. Ei haluta puuttua toisten ihmisten perheen sisäisiin asioihin. Mutta mikäli väkivaltaan pystytään puuttumaan jo alkutekijöissään, on pelastettu paljon niin perheessä, kuin jokaisen perheenjäsenen henkilökohtaisessa elämässä. Siksi Jeesuksen kehoitus; rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi, on haasteellinen ja velvoittava erityisesti niiden kaikkein tärkeimpien ja lähimpien ihmisten suhteen.

JOUNI HARTIKAINEN
kappalainen,
Munkkivuoren seurakunta, Helsinki

Rauhan maa

Yön tumma tuuli tuli vastaan,
ja puiden alla oli pehmeä lumi
oi anna rauhasi sielulleni
sinä rauhan maa.

Tulin särkevin jaloin
sieltä missä on kivinen tie,
ja särkynein sydämin
sieltä missä ei ole ystäviä
ei yhden yhtäkään.

Te veitte rauhani silloin,
en jaksa enää, on liian paljon
tuskan ikuista sinfoniaa.
Liian paljon loputonta kulkua,
eikä se maksa vaivaa.

Niin turhaa on melske maailman
niin turhia ilot onnettomain,
ja joskus kun kuljen tänne taas,
tänne iäksi jään,
ei särkyneet sielu voi elää siellä
missä haaveilla pöytä katetaan
eikä lupaus täyty yksikään.

Siks tänne mä tulini, oi unohtakaa,
että kerran mä olin kulkija maan
sen onnettoman joka katosi vaan,
kun en enää jaksanut vaeltaa,
ja anoa pyytää – odottaa,
oi sinua turhuuden maa.

Olen saanut rauhan
ja rauhan maan.
Niin pehmeän valkean
Se on onneni maa.

ESTER LANKINEN

Kuivalaisen runoteoksesta

Tarkennuksena Vpl. Pyhäjärvi-kirjallisuuden kirkon Vellamo Kuivalaisen runoteosta, joka on yksi Otavan runokilpailun 1980 voittaneista kolmesta kokoelmasta. Oikeat tiedot ovat: Vellamo Kuivalainen. Teen laulustani toivon- sillan. Runoja. Kustannusosakeyhtiö Otava.

Joella

Joki otti järven vettä
uomassaan juoksutti,
halkoi kylän peltomaita
karjan laitumia
piirtäessään pitäjänrajaa.

Lohen kaimajoki näytti
oman kunnan kylänväelle,
soljui reitittietoisesti
maantien alla sillalta
suvantona kotvimaan.

Vesi pomppi louhikolla
pyöri uoma-altaissa,
työntyi siltalankun alta
kohisten ja kuohuen.
Joki laski tuontiveden
kalastajien kyntömereen.

VELLAMO
KUIVALAINEN

Merkkipäiviä

Osmo Juvosen 70-vuotispäivät vietettiin Pyhäjärvellä

Pyhäjärven Enkkuasta koitoisin olevan Osmo Juvosen 70-vuotispäiviä vietettiin loppuna viimeisenä viikonloppuna Karjalan kansallisenä.

Perjantaina 24.8 bussilaitinen juhlaväkeä starttasi Marskin patsaalta kohti Vaalimaata. Mukana olivat läheisimmät sukulaiset ja ystävät Osmo elämän varrelta ikäihäntänsä 6-85 vuotta. Heti matkaan päästyä tunnelmaan viritetyttiin katsomalla Enkkuasta kertovaa videota Ikkuna Karjalaan. Rajapisteellä suoritettiin viimeiset ruoka- ja juomatankkaukset ennen rajanaapurin elintarvikkeiden armoille joutumista. Rajamuodollisuuksista selvitettiin melko nopeasti ja oli aika aloittaa tustuminen Luoteis-Venäjään, joka ennen oli vielä Kaakkois-Suomea.

Ensimmäinen pysähdys oli kovasti rapistuneessa Viipurissa, jonka linna sentään vielä näytti komealta. Kauppahallin tarjonta oli laaja joskin paikoin erikoinen vaikkapa Kauppatorin vastaavaan verrattuna. Ostoksia kuitenkin tehtiin innokkaasti, olihan hintataso todella edullinen totuttuun verrattuna. Mukaan tarttui niin vaatteita kuin astiastokin alkoholia kuitenkin unohtamatta.

Viipurista matka jatkui kohti Äyräpäätä. Valtatieltä poistumisen jälkeen tiet muuttuivat hiekkateiksi, joissa bussia heilauttava kuoppa oli enemmän sääntö kuin poikkeus. Paikoin vaikutti, että tiet ovat vielä Suomen ajoilta peräisin. Teiden lisäksi myös kaikki talot ja muut rakennukset olivat enemmän tai vähemmän ränsistyneitä. Ne, jotka kannaksella ennen eivät olleet vierailleet, tajusivat millaista Suomessa eläminen voisi olla, jos puna-armeijaa ei aikoinaan olisi pysäytetty. Lopulta kuitenkin saavuttiin Vuoksen rannalle. Suomalaisille sotilaille ja heidän uhrauksilleen pystytetty muistomerkki

sekä Äyräpään kirkon rauniot muistuttivat nuorempaa ja miksei vähän vanhempain polvea vielä lisää 1940-luvun tapahtumista. Paikalle asettuneille slaavilaisille asuntovaunuineen paikka ei vaikuttanut yhtä tärkeältä. Roskaa ja pulloja oli viljelty luontoon melkoisesti. Puoli tuntia busseja seurannut metsämarket myös tarjosi vielä palveluitaan ennen siirtymistä majapaikkana toimineeseen Musakan hotelliin, joka sijaitti hienolla paikalla Pyhäjärven rannalla.

Seuraavana aamuna lähdettiin sitten kiertämään läheisyyttä, joita Juvosten ja Ukkosten svut olivat asutaneet ennen sotaa. Säienrusteet olivat luvanneet saiteita viikonlopulle, mutta päivistä tulikin aurinkoinen. Tiet olivat edelleen todella huonossa kunnossa ja olikin ihme että busseja kesti kaikki töyssyt ja kuopat. Ensimmäinen pysähdys oli Ylläppään lähten alueella, jossa Osmo äiti Amalia Juvonen (os. Ukkonen) oli viettänyt lapsuutensa. Hänen syntymäkotinsa raunioiden jälkeen tutustuttiin upeaan Ylläppään hiekkarantaan, joka siis sijaitti Laatokan rannalla. Osan käytyä uimassa ja osan käytyä tutkimassa vanhaa koulua matka jatkui kohti Osmo synnyinseutua, Enkkuua. Sieltä löytyneelle tutulle sukukivelle kapusi samaan aikaan kolme sukupolvea Juvosia. Lisäksi nähtiin Osmo synnyintalon sijainti sekä Pärsisten suvun talo.

Synnyinseutuun tutustumisen jälkeen vierailtiin Käkisalmissa, joka oli positiivinen yllätys Viipurin jälkeen. Keskusta oli siisti puistoineen ja patsaineen, kerjäläisiä ei näkynyt ja mikä parasta, keskustorilla vietettiin hääjuhla, joihin yksi saapasjalkainen suomalainen osallistui. Rakennukset myös vaikuttivat hyväntuolisilta toisin kuin alueella yleensä.

Käkisalmeista suunnattiin

takaisin Musakkaan valmistautumaan syntymäpäivien juhlaosuuteen. Illalliseksi nautitun tillikan jälkeen Osmo lapset Raimo ja Merja pitivät sankarille ylätuokseksi tulleeseen kuvaesitykseen, joka käsitti noin sata kuvaa Osmo elämän varrelta. Esityksen jälkeen siirryttiin ulos juhlatelttaan jatkamaan juhallisuksia. Ohjelmassa oli Osmo sen lisäksi hänen avovaimonsa Raimon tanssiesitys, Osmo veljenpojan Villen tekemä Karjala-runo, puheita sekä lahjojen jakoa, jossa Ukkosten sukuseura palkitsi Osmo kultamitalilla sukuseuran hyväksi tehdystä työstä. Sään huonontuessa päätettiin juhlaa jatkua sisätiloissa, jossa tanssimista tahdittiin käkisalmlainen tytöillä.

Railakkaan illan jälkeisenä aamuna oli aika pakata tavarat ja suunnata kohti Suomea. Vielä kuitenkin vierailtiin venäläisten pystyttämällä Tali-Ihantalan-talustelujen muistomerkillä, joka muistutti kymmenistä tuhansista koolleista kesän 1944 ratkaisutaisteluista.

Rajalla ei ollut kummempaa ruuhkaa ja toiveissa olikin nopea ylitys. Jostain syystä naapurin tullit oli kuitenkin huonolla tuulella ja rajanylitys kesti paljon edellistä kertaa kauemmin. Vielä ostoshetki tax free-myyrmälässä ja busseja saapui Suomen puolelle.

Ennen Helsinkiin ajamista pidettiin vielä ruokatauko Rajahovissa. Nuorempi osa juhla-seurueesta oli koko matkan ajan sinnitellyt omilla eväillä koskematta paikalliseen tarjontaan ja pysähdyspaikan ruoka teki hyvin kauppansa.

Sunnuntaina kuuden aikoihin busseja lopulta saapui Helsinkiin. Viimeiset kiitokset ja hyvästit ja oli jokaisen aika vetäytyä kotiin pohtimaan matkaa, jonka tarkoituksena oli syntymäpäivien lisäksi opettaa Osmo jälkeläisille ja ystäville Juvosten ja Ukkosten sukujen historiaa.

Nuijan varresta

Kaunis ja lämmin kesä on takanapäin ja sen aikana olen käynyt monissa karjalaisissa tilaisuuksissa.

Niissä olen tavannut monia henkilöitä ja oppinut tuntemaan heitä entistä paremmin. Ilot ja surut ovat vaihdelleet, kuten arkisessa elämässäkin. Läheisen ihmisen poimeno keskuudestamme pysähdyttää meidät kunnioittamaan ja nöyrästi hyväksymään asian johon emme itse voi vaikuttaa.

Kaksi Karjalan matkaa ennakkovalmisteluineen ja mieluisine elämyksineen oli minulle ja toivottavasti kaikille muillekin alkavan kesän odotettuja kokohkohtia. Siitä säätiöiden yhteinen matka ei täysin vastannut niitä odotuksia, jotka sille ennakolta asetettiin. Luvata kuitteja, mutta sitten ei kuitenkaan sovi lähinnä yhteensattumien takia.

Yritämme ottaa tästä opiksi tulevia matkoja suunnitellessamme.

Toukokuun toinen matka oli ns. ”sukumatka”, joka palautteeltaan ylitti odotuk-

set. Ensikertalaisten aidot elämykset Vpl. Pyhäjärven poluilla, piholla ja kylillä yhdistivät meitä vanhimasta nuorimpaan ja sukupolvea toiseen. Yhdessä siistimme kirkkoahon ja sen läheisyydessä olevat muistomerkkien alueet talven jäljiltä, sekä oikaisimme sankarihauta-alueen aitan, jota lumi ja jää oli painanut. Vaikka yöllinen ukkosmyrsky katkaisi sähköt koko alueelta, ei kukaan purnannut nauittesamme omatoimisesti valmistetun aamiaisen majapaikkamme pihalla.

Tyydytyksellä voin todeta, että näillä matkoilla tapasimme Käkisalmen kaupungin ja linnan museon sekä nykyisen Pyhäjärven alueen johtohenkilöitä ja meille viestitettiin, että

ollemme tervetulleita vieraillemaan siellä tulevinakin vuosina.

Karjalan Liiton kesäjuhlat Oulussa jäivät tänä vuonna työkiireiden ja pitkän etäisyyden vuoksi väliin, mutta toiveena on päästä ensi vuonna Tampereelle. Tämän kesän Vpl. Pyhäjärvi juhlien yhteenveto on valmistumassa ja ensi vuoden juhla- valmistelut Mouhijärvellä on aloitettu. Syksyn aikana järjestetään useita tilaisuuksia Karjalatalossa, joihin säätiömme edustajat osallistuvat.

Olemme palkanneet lehdellemme uuden päätoimittajan ja näinkin merkittäviä tehtävien vaihto on sujunut hyvin. Kiitos Reino ja Salmelä sekä menestystä Marjolle vaativassa tehtävässä.

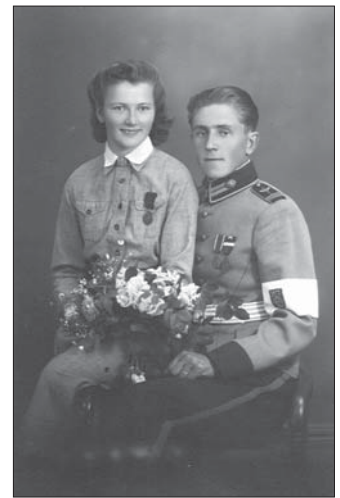
Säätiömme toimintaa voimme verrata yhteisen kirkkoveneeseen suutuun, jossa meillä jokaisella on oma osuutemme. Suunta on selvillä ja eteenpäin mennään. Vastavirtaan soutajia ja veneen keikuttajia ei tarvita.

YRJÖ S. KAASALAINEN
Hallituksen puheenjohtaja

Perhejuhlia

Aira ja Aarne Pruuki viettivät kultahäitään 8.9.2007 Kauvaussalla. Aira on Hilja ja Aleksanteri Itäsalon tytär Lahnavalkamasta.

Lahja, o.s. Paakeli Pyhäjärven Salitsanrannalta ja Olavi Taponen Viipurista vihittiin sodan aikana 9.8.1942 Viipurissa. Avioliittoa on siis takana jo 65 vuotta. Parisunnalla on kaksi poikaa, 62- ja 60-vuotiaat.

Pyhäjärveläiset mukana Karjalan Liiton kesäjuhilla

Viime kesän Karjalan Liiton juhlat olivat Oulussa, ja nyt on herännyt keskustelu, oliko Pyhäjärvi lainkaan Oulun pitäjäsiettykulkueessa mukana. Tähän vastaa pyhäjärveläinen Markku Joro, joka on Nokian Karjalaseuran hallituksen jäsen.

– Kyllä vaan mukana oltiin. Kannoin ylpeänä syntymäpitäjäni Vpl Pyhäjärven kyltää ja aakkosellistikin ihan oikeassa paikassa.

– Olimme Nokialta hyvin suurella joukolla tutustumassa Oulun juhlien järjestelyihin, koska ensi kesän juhlat ovat Tampereella. Juhlat ovat erittäin suuri haaste Tampereen piirin Karjalaseuroille, ja jonka talkoojoukkoihin toivon monien pyhäjärveläistenkin osallistuvan Juhlien puheenjohtajana toimii Tuomo Nenonen Nokialta. Näin siis talkoojoukoissa toimiva Markku Joro.

Valmistuneita

Valmistunut Forssan Ammattikorkeakoulusta, hoitotyön koulutusohjelmasta: sairaanhoitaja **Mervi Ikonen Ori Niemestä**.

Kiitos Pyhäjärvi-Säätiölle saamastani stipendistä!

Sanna Klinga s. Hinkkanen Äetsästä on valmistunut kasvatustieteiden maisteriksi 27. kesäkuuta 2007 Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitoksessa.

Lotta Hamari-Rantasalo ja Toni Rantasalo, vihitty Ikaalisten kirkossa 21.7.2007.

Lotta on Airi Hamarin, o.s. Laulajainen Pyhäjärveltä, ja Lauri Hamarin pojan Arin ja Aulikki Hamarin tytär.

www.
vplpyhajarvi.fi

Reino siirtyi lehdenteosta historiikin pariin

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö täyttää ensi vuonna 60 vuotta. Säätiön historiikkia kokoaan parhaillaan karjalainen monitoimimies Reino Äikiä. Pyhäjärvi-lehden teosta hän vetäytyi elokuun alussa, mutta jatkaa edelleen lehden talous- ja tilauspuolen parissa, ja on lupautunut jatkossa vielä juttujakin meille kirjoittamaan.

Kuulustelimme Reinolta hänen ajatuksiaan pitäjälehdestä ja karjalaisuudesta ylipäätään.

Kerro vähän juuristasi?

– Olen syntynyt Vpl. Pyhäjärvellä lokakuussa 1939 samana aamuna, kun isäni lähti ylimääräisiin kertausharjoituksiin. Muiden pyhäjärveläisten tavoin matkasin talvisotaan pakoon äitini ja talon muiden naisten kanssa Alavudelle.

Jatkosodan alkaessa jo syyskuussa 1941 Äikiän perhe muutti takaisin Pyhäjärvelle, jossa havaittiin yhteisen kotitilan Rotjanlahden kylässä säilyneen olosuhteisiin nähden varsin hyvänä.

– Talon miehet olivat kaikki sodassa, josta kuitenkin muun muassa isäni Juhon Äikiä ja setäni Armas Äikiä vapautuivat hyökkäysvaiheen jälkeen siviiliin. Jatkosodan jälkeen perheeni muutti Keuruun ja Längelmäen kautta Huittisiin, jonne vanhempani rakensivat uuden kodin.

Reino sanoo, että karjalaisuus ja pyhäjärveläisyys on merkinnyt hänelle hyvin paljon.

– Omat muistikuvat karjalaan ja Pyhäjärvelle rajoittuvat toisten kertomuksiin ja jatkosodan aikaisiin pienen pojan muistikuviin. Uudessa Huittisten kodissamme kävi hyvin paljon vieraita ja juuri koulunkäyntinsä aloit-tava poika sai kuulla onnekseen paljon tarinoita Pyhäjärveltä. Myöhemmin aikuisiällä karjalainen järjestötyö vei mukanaan ja sitä on jatkunut näihin päiviin saakka niin oman pitäjän seurassa, Satakunnan piirissä ja myös Karjalan Liitossa.

– Minulla on karjalaispoikana Huittisiin sijoittumisessa ollut pelkästään positiivisia kokemuksia. En muista milloinkaan minua kiusatun koulussa karjalaisuuteni takia. Aikuisiällä olen kuullut kyllä Huittisista toisenlaisiaakin tapauksia. Työelämässä jouduin tehtäviin, joissa yrityksiä ja yksityisiä henkilöitä joutui taloudellisiin vaikeuksiin. Silloin ei ollut aihetta huulenhaittoihin, mutta asiat pystyttiin hoitamaan mallikkaasti. Isompia ristiriitoja esimerkiksi sodanjälkeisistä maanluovutuksista ei isäntien välillä jäännyt.

Huittisiin Äikiän perhe muutti vuonna 1947.

– Alkuun asuimme yhdessä pitäjän mahtitalossa Käyrällä, jonka maista myös osa uudesta tilastamme muodostettiin. Välit olivat heti alusta alkaen erinomaisen hyvät. Isäni oli Pyhäjärvellä ollut kunnallismies ja tämä auttoi paljolti myös Käyrän isännän kanssa yhteiselossa – hän oli nimittäin kunnan johtomiehä siihen aikaan.

Sotaväkeä ja lyhyttä koulua- ja työssäoloaika lukuun ottamatta Reino on vuodesta 1968 lähtien asunut Huittisissa. Koko ajan aina vuoteen 1999 asti eli eläkkeelle siirtymiseensä saakka hän työskenteli Huittisten osuuspankin apulaisjohtajana ja viimeiset vuodet kiinteistökeskuksen johtajana.

Eläkepäiviä siivittävät harrastukset, vaikka osasta tehtäviä Äikiä aikoo irrottautua.

– Tein pari vuotta sitten kirjan ”Karjalaiset Huittisissa” ja sen kirjoittamisessa jouduin palautumaan moniin niin oman perheeni kuin myös muiden karjalaisien sijoittumiseen Huittisissa. Jättäydin vuoden alusta pois Karjalaseuran johdosta, jossa olin muutamia vuosia. Nyt olen järjestelmällisesti jäämässä pois myös Satakunnan piirin varapuheenjohtajan ja Karjalan Liiton liittovaltuuston tehtävistä, hän toteaa.

– Vuorossa on myös vähitellen luopuminen Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön tehtävistä. Tulin säätiön vara-asiamieheksi vuonna 1968 ja Armas Kaasalaisen jälkeen vuonna 1973 säätiön asiamieheksi ja samalla hallituksen jäsenik-si.

Ensimmäisen juttunsa Pyhäjärvi-lehteen hän teki Kauko Hämäläisen pyynnöstä vuonna 1969.

– Se oli mahdollittoman pitkä juttu aiheesta ”Riittävätkö perheen rahavarat”.

– Näiltä ajoilta on aivan erityisesti jäänyt mieleen Vpl. Pyhäjärvi-juhlien järjestelyt eri paikkakuntien puuhamiesten kanssa. Huittisissa juhlat ovat olleet seitsemän kertaa ja kaksissa viimeisissä olen ollut juhatoimikunnan puheenjohtaja. Myös 1990-luvulta alkanut matkailu entisille kotiseuduille oli mielenkiintoista puuhaa. Entisen kotiseudun muistomerkkien kunnostustyöt ovat nekin jääneet mukavina kokemuksina mieleen.

Reino Äikiä on toiminut Pyhäjärven ja karjalaisuuden parissa aktiivisesti jo 1960-luvun lopulta. Nyt on vuorossa Pyhäjärvi-Säätiön historiikin teko, ja on salkussa vielä monet muutkin paperit Karjala-asioiden parista.

Pitäjälehdelle avustajat ovat arvokkaita

Vpl. Pyhäjärvi-lehden toimittajan työt Reino Äikiä jätti elokuussa, kun lehteen oli palkattu päätoimittaja. Avustajana hän silti jatkaa.

Äikiä naureskelee joutu-neensa olosuhteiden pakosta lehdenteoksen vuonna 1985 Erkki Pärssisen ja Salme Rintalan kanssa.

– Tehtävän piti olla vain väliaikaista, kunnes saamme vakituisen toimittajan. Pariin otteeseen haimme lehti-ilmoituksella toimittajaa kuitenkin tuloksetta.

– Lehden teko oli monessakin mielessä hyvin kehittävää työtä. Moniin uusiin asioihin jouduimme paneutumaan aivan tosimelellä. Sitten tuli tietokoneaika ja muun muassa Tyrvään Sanomissa lehden teko muuttui ratkaisevasti. Kuvaruudulla näimme heti työmme tuloksia ammattitaitajan siirtäessä meidän ja avustajien juttuja edelleen painotaloon lähetettäväksi.

– Kaikilla pitäjälehdillä, kuten Vpl. Pyhäjärvi-lehdellä on vakiintunut tilaajakantansa. Omassa lehdes-sämme on tilauskanta reilut 1800 vuositilausta. Lehteä tehdään lukijoita varten. 1990-luvun alussa, kun

matkailu Karjalaan avautui, oli se melkoinen piristysruiske karjalaisille leh-dille. Viime vuosien piristysruiske on ollut sukututkimuksen valtaisa mielenkiinto. Yhä nuoremmilla ihmisillä on halua tutkia ”mistä oikein vanhempani ovat kotoisin”.

Pyhäjärveläisyys on saanut uutta pontta myös lukuisten koulupiirikirjojen ansiosta.

– Jännityksellä olemme voineet kirjoittaa kunkin kirjan teon väleista lehdes-sämme. Näin olemme saaneet uusia tilaajia. Vpl. Pyhäjärvi-lehden tulevaisuus näyttää edelleen hyvältä. Olemme saaneet ammattitaitoista apua lehden tekon.

– Myös säätiömme hallinnossa tapahtuva ”nuorennus” on pääosin tapahtunut oma-aloitteisesti. Vaikka mitään ikäpöykkiä ei säännöissämme olekaan, on hyvä, että nuoria saadaan hyviissä ajoin mukaan toimintaan.

Reino Äikiä sanoo aina suuresti arvostaneensa leh-temme avustajakuntaa.

– Aikaisempina vuosina meillä oli säännöllisiä paki-

napalstoja, jotka luettiin heti ensimmäiseksi lehdestä. Nyt nämä ovat jääneet valitettavasti vähemmälle. Kun itse olen nyt siirtynyt lehden yhdestä toimittajasta avustajakuntaan, haluan edelleenkin kirjoitella karjalaisuudesta ja pyhäjärveläisyydestä lehteen. Haastan samalla kaikki uudet ja vanhat avustajat lehden tekoon: päätoimittajalla on hyvä olla varastossa erilaisia juttuja. Jos joku juttu ei mahdu juuri seuraavaan lehteen, niin kyllä se sieltä joskus ilmestyy lehden palstoille, Reino kannustaa.

– Lehden tekijät saavat harvoin kiitosta työstään. Itse en soitellut lehden ilmestyttyä haastateltavalle tai avustajalle, miltä se juttu tuntui. Toki toisinaan joutui juttua toimittajan vapaudella paljonkin lyhentämään. Yleensä nämäkin hyväksyttiin muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

– Kaikkein vaikeinta oli saada avustajia ymmärtämään juuri juttujen pituus. Esimerkiksi vainajan muistotilaisuudessa pidetty hyvä puhe ei useinkaan sellaisenaan mahtunut lehteen, vaan sitä piti lyhentää. Tapahtuiko lyhentäminen juu-

ri oikeasta kohdasta onkin sitten eri asia.

– En muista ottaneeni vastaa koskaan yhtään sel-laista juttua, josta ei pientäkään pätkää saatu lehteen mahtumaan. Joskus josta-kin jutuista kehkeytyi niin hyvä ja asiallinen vastakirjoittelu, että toimituksen piti tilanpuutteen takia rajata aiheesta kirjoittelu.

Pahimmat haukut ovat tulleet lehden osoitteiston hoidosta.

– Vaikka me olemme opettaneet asuntoaan muuttavia ihmisiä lähettämään muutosilmoitukset postin välityksin, olemme kotoani käsin hoitaneet puhelimitse muutoksia. Toisinaan matkapuhelimeen otetut viestit on jossakin kadunkulmassa tullut hie-man huonosti muistiin merkittyä ja lappu on saat-tanut kokonaan hävitä. Asiat ovat kuitenkin selvit-neet ja eipä juuri kukaan ole jäänyt ”törömököön” lopullisesti. Vanhempien kuoltua on keskustelu lehden lopettamisaikeissa saanut monen mielen muut-tumaan ja lehti on kään-netty jonkun lapsen osoit-teeseen.

Lehden teossa Reino ei muista kertaakaan olleen pelkoa siitä, etteikö lehteä saataisi täyttymään.

– Itseäni on jäänyt har-mittamaan päinvastoin se, että mahtavan hienoja leh-den arkistossa olevia vanhoja valokuvia ei ole pystytty riittävästi hyödyntämään lehden teossa.

– Pitäjälehdien toimittajan tulee olla joustava avus-tajiin nähden, mutta kyllä joskus täytyy ottaa ohjat omiin käsiin. Pyhäjärvi-lehden toimittajat eivät kovin paljoa ehdi haastateltumak-oja tekemään, mutta pu-helimessa, kirjeessä ja sähköpostilla useimmiten pystytään asiat hoitamaan. Vanhemmat ja isovanhem-mat saisivat olla hieman ahkerampia esimerkiksi kertoakseen nuorison me-nestymisestä urheilussa, koulussa kuin työelämäsäkin, hän vinkkaa.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Historia ja Karjala kiehtovat yhä uudelleen

Tällä hetkellä Reino Äikiä kirjoittaa Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikkia.

– Säätiön juhluvuosi on ensi vuonna ja monia mielenkiintoisia asioita on vuosikymmenien aikana tapahtunut. Säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston puheenjohtajat ovat kaikki olleet asiansa osaavia ja innostavia puheenjohtajia.

Muitakin kirjallisia hommia on työn alla.

– Kaksi kertaa viikossa olen mukana tekemässä huittislaisista rakennuksista, maisemista ja ihmisistä kuvateosta, joista ensimmäinen on ehdimässä vielä joulumarkkinoille. Tämä projekti kestää vielä pari seuraavaakin vuotta.

– Karjalan matkailua tulee tietysti harrastettua edelleen. Ensi kesänä on vuorossa reissu Petroskoista pohjoiseen pienellä ryhmällä vuosiviisumien turvin ilman tarkkaa aikataulua.

Mistä sitten tulee voima tähän karjalaharrastukseen?

– Kyllä se on verissä tämä karjalaisuuden ja pyhäjärveläisyyden ylläpito. Nämä tehtäväthän ovat talkootehtäviä ja matkakorvausten lisäksi tilipussi ei koskaan eikä kenenkään kohdalla ole kasvanut. Ehkäpä arvostus menneitä sukupolvia kohtaan saa päivästään toimimaan. Myös se, että on riittävä suuri halua tutkia varsinkin Pyhäjärven entisiä oloja, saa uppoutumaan päiväkausiksi historian pariin. Moni asia selvittää esimerkiksi juuri ilmestyneestä Pyhäjärven koulupiirin kirjasarjasta. Aina sitä tulee pahoiteltua, ettei omalta isältä ja äidiltä tullut riittävästi kyselyä asioista. Iäkäs tätini Hilja Hinkkanen on monessa kohtaa ollut suureksi avuksi.

– Toivotan kaikille lehden lukijoille antoisia lukuhetkiä ja avustajille ja lehden tekijöille voimia lehden tekemiseen.

Kadonnut koti löytyi Konnitsasta

Kesäkuun puolivälissä 2007 olimme pienen ryhmän kanssa jälleen koti-seutumatkalla rakkaassa Karjalassa, tarkemmin sanottuna Konnitsan kylässä. Heikki ja Varpu Luukkasen tilan pihapiiriin rakennuksista oli varhaisemilla matkoillamme havaittu olevan jäljellä vain nave-tan kivijalka.

Tämänkesäisellä vierailulla Karjalassa sain kuitenkin todeta, että vuosikymmeniä hävinneeksi luultu entisen kotitalon päärakennus oli sittenkin löytynyt. Alun perin hirrestä pystytetty talo oli vuoden 1944 jälkeen siirretty uuteen paikkaan pois entiseltä paikaltaan Maritalon mäeltä.

Niin hyvin kävi, että pääsin käymään synnyinkodisani ja toteamaan, että joitakin muutoksia lukuun ottamatta rakennus on perusrungoltaan säilynyt samanaikaisena. Veljentyttöni Maija Luukkanen (Heikki Luukkasen tytär) ja Eija Heinimäki (Tuomas Luukkasen tytär) keskustelivat talon nykyisen asukkaan kanssa venäjäksi ja englan-

Etta ja Maija Luukkanen Konnitsassa sieltä löytyneen entisen kodin seinustalla.

niiksi. Kun kävi ilmi, että olen talon entisiä asukkaita, saimme ystävällisen kutsun tulla vierailemaan milloin vain. Talon iästä saatiin tietoa, että talo on rakennettu 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Nykyisiä

asukkaita tuntui kiinnostavan talon historia.

Mieleeni muistui elämä kotitalossamme ennen sotia, ja erityisesti ovat mieleeni jääneet seurat, joita pidettiin kotonaamme aina siihen asti, kunnes jou-

duimme lähtemään pois lopullisesti 1944.

Kesän 2007 Karjalamatka jää mieleeni elämysmatkana, joka ei koskaan unohtu.

ETTI LUUKKANEN

Karl Fazer oppipoikana Pietarissa

Pietarissa työskenteli 1800-luvulla kymmeniä tuhansia suomalaisia erilaisissa käsityöläisammateissa. Suomesta sinne siirryttiin paitsi työn ja paremman elämän perässä, myös saamaan koulutusta. Oppia ja kokemusta hankittiin kisällinä, oppilaitosten penkeillä, ansiotyössä sekä valtion virkamiehinä että liikenteen, kaupan ja teollisuuden palveluksessa.

Yksi Pietarista oppinsa saanut oli meille pyhäjärveläisille tuttu nimi **Karl Fazer**, Taubilan kartanon omistaja. Hänen myötänsä suomalaisten makea elämä on lähtöisin Sveitsistä ja Pietarista.

Sveitsiläisellä Suomeen muuttaneella turkkurilla Edvard Fazerilla oli neljä poikaa ja neljä tyttäreltä, joista Anna meni vaimoksi Pietarissa asuneelle turkkurille

Ulrik Fischerille. Pojista Edvard Alexander oli suomalaisen opperaan perustaja ja Konrad Georg yhdistetään nykyiseen Fazerin musiikkiliikkeeseen.

Vuonna 1866 syntynyt Karl Otto Fazer lähti isän mielestä liian rahvaanomaiselle alalle: sokerileipuriksi. Pietari oli tuolloin makean elämän keskus ja Karl Fazer valmistui siellä kisälliksi 1880-luvun puolivälissä oltuaan kahden vuoden ajan opissa ranskalaisen G. Berrin sokerileipomossa. Asunto järjestyi mukavasti Anna-sisaren luota ja myöhemmin Helsinkiin siirtyneen Fazerin karamellimestariksi tulleen Friedrich Schaarin luota.

Oltuaan muutamien vuosien työssä ja opissa nimekkäällä Conradilla ja Georges Bormannilla sekä muualla Euroopassa Karl

Fazer päätti perustaa Helsinkiin oman liikkeen. Tarvittavan ja nopeasti takaisin maksetun lainapääoman järjesti Herman Renlund. Syyskuussa 1891 avattiin Kluuvikatu 3:ssa Karl Fazerin ranskalais-venäläinen konditoria.

Pietarissa Fazer palkittiin suuriruhtinaan palkinnolla, mutta ei makeistensa ansiosta, vaan savikiekkopujana. Suklaatojensa lisäksi luonnon ja ammunnan harrastaja Karl Fazer toi Venäjältä Suomeen peltopyitä ja jäniksiä Jokioisten tilalle. Pyhäjärven Taubilan hän tuotti sisinsoria Englannista, niin kuin Pentti Kiuru on lehdessämme aikaisemmin kertonut.

Fazerin yhteydet Venäjälle pysyivät kiinteinä, sillä makeistehtaan ensimmäinen suklaamestari oli Nikolai Vasiljev Conradilta.

Vallankumouksen jälkeen jotkut nimittivät Fazerin tehtaita "emigranttiakatemiksi", koska siellä oli töissä paljon venäläisiä.

Karl Fazer kuoli metsästyksellä tilallaan Jokiossa ystävänsä kenraali Mannerheimin vierien 1932. Tällä hetkellä Fazer on osa suomalaista makeaa elämää sekä monipuolisia leipomotuotteita ja myös Venäjällä tunnettu tuotemerkki.

Helsingin Bulevardin Ekbergin kahvilan opit ja reseptit tuo aikoinaan **Fredrik Ekberg** myös Pietarista. Jos tänä päivänä tilaatte Ekbergiltä kahvin kanssa Aleksanterin leivoksen, niin suuriruhtinaan nimen mukaan valmistettu leivos on tehty samalla reseptillä kuin 1800-luvulla Pietarissa.

SALME RINTALA

Pyhäkylän koulupiiri

Lämpimästi kiitämme kaikkia Pyhäkylän koulun 130-vuotisjuhlaan osallistuneita ja juhlan hyväksi vaivaa nähneitä.

Samoin Teitä satoja nuoria ja vanhempia, jotka tietoja ja valokuvia lähettämällä ja kirjaa runsaasti ennakkoon ostamalla teitte mahdolliseksi

Kaunista Vpl Pyhäjärveä-kirjan julkaisemisen.

Yhteistyöllä saatiin ihmeitä aikaan.

Pyhäkylän koulupiirin kirjatoimikunta

Muistojen järvi -dokumenttifilmiä saatavana

Juhlapyhät ja lahjahankinnat ovat kohta edessä. Hanki nyt itsellesi ja lahjaksi lapsillesi ja ystäville dokumenttiefilmiä Vpl. Pyhäjärveltä sellaisena kuin miltä siellä näytti vuosina 1939-44. Reino Tenkasen kuvaama materiaaliin pohjautuva filmi "Muistojen järvi" on 20 minuuttia kestävä, mustavalkoinen, nyt tekstitetty kuvauksen talvisodan ja takaisin paluun vuosilta Pyhäjärveltä ja lähiympäristöstä.

Olemme saaneet runsaasti kiitosta ja hyvää palautetta tästä filmistä sen jo nähneiltä ja hankkineilta. Vpl. Pyhäjärvisseuran valmistuttamaa filmiä on vielä saatavana sekä DVD- että VHS -muotoisena, hinta 20 euroa + lähetyskulut. Tiedustelut ja tilaukset seuralta/Kaarina Pärssinen, puh. 040 519 3036, sähköpostoi kaarina.parsinen@pp.inet.fi.

TAPAHTUMAKALENTERI

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon lokakuun kokous pidetään torstaina 04.10.2007 klo 13 alkaen Lahdessa Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17. Tervetuloa joukolla mukaan!

Tampereen seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerhon lokakuun kokous 14.10. klo 13. Vanhan kirjaston musiikkisalissa, 2. krs. Johtokunta klo 12.

Tarkennus Kukkojen Sukuseuran kokoukseen

Viime lehdessä olleeseen Kukkojen Sukuseuran kokoukseen oli pujahtanut pari virhettä. Sukuseuran hallituksen jäseniä lueltessa on epähuomiossa jäänyt Rut Halosen nimi pois. Hän kuuluu siis myös edelleen hallitukseen.

Varatilintarkastajana jatkaa Liisa Kukko eikä suinkaan Liisa Kaasalainen, kuten lehdessä mainittiin.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus 2007

Hallituksen puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen Harjavalta,
osoite Korkeamäenkatu 26 A 26 37100 Nokia
puh. 0400-626 770,
sähköposti yrjo.kaasalainen@luukku.com

Hallituksen varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg Helsinki,
osoite Ryytimaantie 19 A 8 00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899,
sähköposti juhani.forsberg@elisanet.fi

Hallituksen muut jäsenet:

Salme Rintala Nokia
osoite Korkeamäenkatu 26 A 26 37100 Nokia
puh. 0400-852 531
sähköposti salme.rintala@netti.fi

Marja Härmä Vammala,
osoite Ratakatu 40 39200 Vammala
puh. 041-464 7131
sähköposti marja.harma@kopteri.net

Reino Äikiä Huittinen,
osoite Nokkamäentie 256 32700 Huittinen
puh. 040-769 5775
sähköposti reino.aikia@esinet.fi
tai reino.aikia@netti.fi

Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Antero Pärssinen Hollola,
osoite Kiviniementie 424 17120 Paimela
puh. 050-570 6575
sähköposti tero.parssi@phnet.fi

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto pitää olla toimituksessa **perjantaihin 12.10.** mennessä.
Huomaa uudet yhteystiedot!

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasemantie 375
37550 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448 iltaisin
marjo.ristila-toikka@
kolumbus.fi

Toimittaja:
Salme Rintala
Korkeamäenkatu 26 A 26
37100 Nokia
p. 03-341 0551
salme.rintala@netti.fi

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Reino Äikiä
Nokkamäentie 256
32700 Huittinen
puh. 040 769 5775
tai 02-566 213
fax 02-566 218
reino.aikia@esinet.fi

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilauhinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm):
kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 22%